

Családvédelem- középpontban a gyermek (CSAK a gyermek) képzési műhely

Tehetséggondozó program indul 2022 őszől a Károli Gáspár Református Egyetem hallgatói számára: a Károli Interdiszciplináris Akadémia CSAK a gyermek műhelye a család és gyermekvédelem témájában kívánja a jövő értelmiségét érzékenyíteni. Hallgatóinkat arra szeretnénk felkészíteni, hogy pályafutásuk során, a legkülönbözőbb szakterületeken ezt a mindannyiunk számára fontos ügyet szolgálják. A hallgatók, az oktatók és a tananyag szempontjából is az interdiszciplinaritás a meghatározó, műhelyünk tevékenysége a lélektani és a jogi alapokra épül. A fiatalok a képzésük során aktívan tanulva, kérdezve és dolgozva mélyülnek majd el a társadalom családokkal és gyermekekkel kapcsolatos kérdéseiben. A képzésben töltött két tanév végére reményeink szerint hallgatóink tevékeny, elhivatott állampolgároként kötelezőnek el a magyar családok támogatása és a jövő generációjának védelme mellett.

Bevezetés

Nagy örömünkre 2022 szeptemberében újtára indul a Károli Gáspár Református Egyetem új tehetséggondozó programja a KIDA (Károli Interdiszciplináris Akadémia), és azon belül a CSAK a gyermek (Családvédelem- középpontban a gyermek) képzési műhely. A műhely vezetőiként aktívan szeretnénk tenni egy boldogabb, hatékonyabb, elégedettebb társadalomért. Kutatásokból tudjuk, hogy a társadalmat alkotó egyének jóllétét gyermekkoruk erősen meghatározza (Hámori 2015).

Egy gyermek optimális fejlődése pedig leginkább egy szerető, kiegyensúlyozott családban biztosított (Hámori 2015). A családra így a társadalom egészséges tagjainak „kineveléséért” felelős közegként tekinthetünk, és emiatt kétségtelenül nagy jelentőséggel bír a támogatása, védelme, aminek kereteit egy jogállamban jogszabályi környezet adja. Műhelyünkben a hallgatókkal közösen ebből az aspektusból szeretnénk vizsgálni, és értelmezni a családvédelem és a gyermekvédelem témáit.

Lélektani alapok

A pszichológia viszonylag fiatal tudomány, amelynek egyik alapkövévé vált, hogy az emberi életünk minőségének, jellegzetességeinek vizsgálatához fontos a hosszmetzeti nézőpont. Kutatások bizonyítják, hogy egy személy élettel való elégedettsége meghatározza a teljesítményét (Oswald, 1997), az egészségi állapotát (Vargha és mtsai 2020), a környezetére gyakorolt hatását. Azt is tudjuk, hogy az elégedettségünk, boldogságunk nagymértékben a kapcsolatainktól, azok minőségétől, biztonságától függ (Vetier és mtsai 2008; Minrnics és mtsai, 2008). Legnagyobb trau-

máink, kríziseink jelentős részét is éppen a fontos kapcsolatainkban fellépő változások okozzák: egy fontos személy elvesztése, megbetegedése; a szűk közösségek, a család átalakulása stb. Kutatásoknak köszönhetően azt is tudjuk: egymáshoz való kapcsolódásunkat, emberi kapcsolataink minőségét, azt, hogyan érezzük jól magunkat a bőrünkben, alapvetően meghatározzák a gyermekkorunkban szerzett tapasztalatok. (Hámori 2015) Az anya-gyermek kapcsolat jellemzői, biztonsága, a családi környezet kiszámíthatósága, stabilitása, elfogadó szeretetteljes légköre, a szüleink

egymással, velünk és a testvéreinkkel kialakított kapcsolata a legalapvetőbb meghatározói annak, hogy mi felnőtt, aktív társadalmi szereplőként miként működünk (Hámori 2015).

Napjainkra társadalmunk olyan fejlettségi szintre jutott, hogy ezt egyre inkább belátja, és nem bízza a véletlenre, miként bánunk a gyerekekkel, hanem egyre behatóbban szabályozza. Az iskolai fegyelmezéstől kezdve a családon belüli erőszakon keresztül a gyermekek önrendelkezéséig egyre több témában változott meg a kiskorúak és a velük való bánásmód társadalmi megítélése. Átalakul a kultúránk, változnak a hétköznapijaink és ennek eredményeként ma már kevesebben gyönyörködnek abban, ha harminc első osztályos hátrahagyott kézzel, egyenesen ül a padjában, de a szülők jelentős része aranyosnak tartja és felkacag, ha az egyik gyermek az anyák napi műsor keretei között hirtelen felindulásból odaszalad a megérkező nagymamához. Sokkal inkább, védeni, óvni, hagyni kibontakozni akarjuk a gyermekeket, mint fegyelmezni, megzabolázni. Termé-

szetesen ez valamennyire gondolkodásmód, értékrend, társadalmi helyzet függő, de a trend erre mutat, és ez érthető is. Az a világ, amibe a mai gyerekek felnőnek, sokkal kevésbé a kérdés nélküli szabálykövetést, mint az egyéni bátor tetteket jutalmazza. Ennek megvannak az előnyei és a hátulütői is, de mint trend, meghatározza, hogy milyen környezetet biztosítunk gyermekeinknek. A változásoktól függetlenül egy biztos: bármilyen társadalmi környezetben boldogabb és kiegyensúlyozottabb lehet az egyén, akinek a családjában biztonságos felnevelődési közeget hozott létre. A társadalom aktuális trendje pedig segített abban, hogy a figyelmünk a gyermekek jólétére irányuljon. Nevelési kérdések, érték különbségek, újfajta bántalmazó viselkedések természetesen vannak. Nem is az a kérdés, hogy ezekben igazságot tegyünk, hanem hogy foglalkozzunk a témával, mert úgy tűnik, nagyon is mélyrehatóan és átfogóan határoz meg mindannyiunk számára fontos kérdéseket.

Jogi alapok

Jogállamban élve a gyermekek, családok és emberi méltóságuk védelmének kereteit jogszabályok adják, amelyek társadalmi értékrendeket tükröznek, változási utakat jelölnek ki. A jogszabályban foglaltak megvalósulásáért különböző intézmények és szakemberek felelnek, de minden állampolgár része a rendszernek, így magánéletünket és közintézményeinket is átszövi a gyermek- és családvédelem. Láthatjuk, hogy a jog, bár más oldalról indulva, de ugyanolyan mélységeiben hatja át ezt a témát, mint a lélektan, ezért a mindketten alapos ismerete segíthet eligazodni egy felelős állampolgárt, döntéshozót, szakembert.

A jelenleg hatályos jogi szabályozás – mely érinti a gyermekjogokat is – nagyon összetett és szerteágazó struktúrát alakított ki. Gyermek- és családvédelemmel nem csak a jogszabályi hierarchia tetején álló Alaptörvény, de az alsóbb szintű jogforrások, így akár önkormányzati rendeletek, határozatok is foglalkozhatnak. Életünk szinte minden területén jelen vannak a család- és gyermekjogvédelmi rendelkezések, hiszen már egy gyermek fogantatása is új jogi helyzetet teremt, mely környezetére jelentős hatással van.

A gyermekjogok nem elvont fogalmak, hanem

mindazon feltételek összessége, melyek szükségessé a gyermekek társadalomban történő fejlődéséhez, kiteljesedéséhez, védelméhez, nem csak elméleti, de gyakorlati szinten is. Az alapokat az ENSZ Gyermekjogairól szóló egyezménye fektette le, mely Magyarországon az 1991. évi LXIV. törvénnyel vált hatályossá. Ez jelöli ki e téma kereteit, és ehhez nyúlik vissza minden jogszabály is, mely e körben születik.

A gyermekek alapvető jogairól szóló gyűjtemény elismeri az ember veleszületett méltóságát, figyelembe veszi az alapvető emberi jogokat, melyekkel összefüggésben rögzíti, hogy azokat mindenki, megkülönböztetés és különbségtétel nélkül gyakorolhatja. Felismeri és rögzíti továbbá, a gyermek személyiségének harmonikus kibontakozásához szükséges, hogy családi környezetben, boldog, szeretetteljes és megértő légkörben nőjön fel. Ezzel együtt utal arra is, hogy a világ minden országában vannak különösen nehéz körülmények között élő gyermekek, és szükséges, hogy ezeknek a gyermekeknek különös figyelmet szenteljenek.

Az érintett gyermekek – és a rendszer keretei között dolgozók – számára az egyre jobban működő szociális intézményrendszer sokban múlik azon,

hogy a különböző döntéshozók (az intézményi dolgozóiktól a jogalkotón keresztül a miniszterig) szakmai tudásuk, tájékozottságuk, érzékenységük mentén akarják-e az állandó fejlődést szolgálni. Értjük ez alatt akár a Gyermekjóléti szolgálatot, a Családsegítő szolgálatot, a nevelőotthonokat,

A tehetség gondozás

A következő években a KIDA (Károli Interdiszciplináris Akadémia) olyan szakkollégiummá kíván válni, amely a hallgatók számára lehetővé teszi, hogy ne csak a saját szakirányuk szemszögéből vizsgáljanak meg társadalmilag, kulturálisan fontos témákat, hanem minél tágabb perspektívában, minél interdiszciplinárisabb szemüvegen keresztül. A hallgatók a legkülönbözőbb szakokról érkezve vehetnek részt a műhelyeken, amelyek már témájuknál fogva is nagyon sokoldalúak és aktuálisak.

A KIDA keretei között szó lesz arról, hogy egy globalizált világban mit jelent Európa, mit jelent európainak lenni (Európa Helye a Világban képzési műhely), milyen értékek fűznek minket össze. A Határtalanul - nemzet, kisebbség, diaszpóra képzési műhely a nemzeti kisebbségek kérdését tárgyalja, ami nem csak Magyarország, de egész Európa, és talán az egész világ vonatkozásában segíthet megérteni a hallgatóknak politikai és emberi vágyakat, konfliktusokat, történéseket. Az egyetem református identitását hűen tükrözi a RETRO (Református Emlékezet, Tradíció, Önazonosság) képzési műhely, amely azt térképezi fel, hogy a mai magyar református közösségeknek milyen társadalmi és hitélet-beli kérdésekkel kell szembenézniük. És ebbe a sorba illeszkedik a CSAK, ahol a gyermek- és családvédelem napjainkban olyan sok fronton megjelenő témáit szeretnénk kinyitni.

A KIDA elsődleges célja a tehetség gondozás, azoknak a hallgatóknak a támogatása, oktatása, akik a fent említett témák iránt érdeklődnek, és motiváltak arra, hogy többletenergiát tegyenek önmaguk képzésébe, a tudásszerzésbe. A szakkollégium keretei között nagy hangsúlyt szeretnénk fektetni a közösségépítésre, hogy a jövő értelmiségijei képesek legyenek párbeszédre különböző foglalkozások, tudományterületek képvi-

az iskolai szociális munkások hálózatát, amelyek működése korántsem tökéletes, így fejlesztésük, támogatásuk állandóan szükséges. A CSAK családvédelmi műhely megszületésével aktívan akar érte tenni, hogy Magyarországon ilyen szakemberek és felelős állampolgárok legyenek.

selőivel, széleskörűen tudjanak fontos témákat megközelíteni, ugyanakkor ismerik a saját korlátjaikat, és tudnak segítséget kérni. Képesek kritikusan gondolkodni, és akár piaci, akár közéleti, akár tudományos területen megállják a helyüket. Ezeknek a céloknak a megvalósításához a gyakorlati szinten olyan programokkal számolhatnak a KIDA résztvevői, mint amilyen a közös konferencialátogatás, neves meghívott szakemberek előadásai, a tudás-átadáson kívül készségfejlesztés. Célunk egy-egy olyan oktatási szisztéma kialakítása, amelyben őket is aktívan bevonva, a műhelyek közötti átjárást biztosítva tényleg gondozzuk a tehetségüket.

Specifikusan a CSAK hallgatói reményeink szerint képzésük végére komplex, átgondolt, gyakorlatias, választ tudnának adni ilyen jellegű kérdésekre: *Milyen formákban támogathatja a legjobban a társadalom a gyermeket vállaló szülőket? Milyen pontokon és hogyan lenne érdemes fejleszteni a gyermekvédelmi rendszert? A gyermekek jogainak képviselője kinek a feladata? Hogyan hatnak a társadalmi változások a családokra? Milyen következményei lehetnek ezeknek a változásoknak?* Szeretnénk, ha a képzés eredményeként hallgatóink átlátnák a gyermekek fejlődésének lélektanilag fontos aspektusait, ismernék a jogszabályi környezetet, amiben ez a fejlődés ma Magyarországon történik, lenne rálátásuk e kérdések nemzetközi megoldásaira. Szeretnénk a hallgatókkal közösen megvizsgálni az egyház szerepét a gyermek- és családvédelemben, a közoktatás, és egyáltalán az oktatás idevonatkozó lehetőségeit, illetve a gyermekvédelmi intézményrendszer működését, kihívásait és fejlődési lehetőségeit. A képzés végére lehetőséget biztosítunk a hallgatóknak, hogy saját maguk által kidolgozott gyakorlati projekten keresztül aktív, tevékeny résztvevői legyenek a családok és a gyermekek védelmének.

Összegzés

Tehetséggondozó programunkban azért szeretnénk dolgozni, hogy a jövő értelmisége érdemi tudás segítségével elkötelezetten szolgálja a jövő generációit Magyarországon. A fiatalok állandó fejlődése a következő generációk szolgálatában rejlik. Mi a KIDA-ban, és azon belül a CSAK-ban

jogászokat, pszichológusokat, pedagógusokat, történészeket, teológusokat stb. szeretnénk képezni arra, hogy a társadalom legszélesebb köreihez elérve tegyenek a családokért, a gyermekek minél optimálisabb fejlődéséért, és ezáltal országunk, illetve társadalmunk jövőjéért.

Felhasznált irodalom

Bowlby, John. (2009/1988): *A biztos bázis. A kötődéelmélet klinikai alkalmazása.* Animula kiadó, Budapest. 7. 8. fejezet.

Hámori Eszter (2015): *A kötődéelmélet perspektívái – A klasszikusoktól napjainkig.* Animula Kiadó, Budapest

Hámori Eszter (2020): *A korai kapcsolat zavarai. Pszichoanalízis, kötődéelmélet és csecsemőkutatás a korai kapcsolati patológiák megértésében.* Második, bővített kiadás. Oriold és Társai, Budapest.

Oswald, A. J. (1997): *Happiness and Economic Performance.* *The Economic Journal*, 107(445), 1815–1831. <https://doi.org/10.1111/j.1468-0297.1997.tb00085.x>

Sallai Éva (szerk.): *Társadalmi egyenlőtlenségek, a nem hagyományos családmódel, a szülői viselkedés és a gyermekek fejlődésének összefüggései.* Educatio Társadalmi Szolgáltató Közhasznú Társaság, Budapest. 135-142.

Vargha, A., Zabó, V., Török, R., & Oláh, A. (2020): *A Jólét és a mentális egészség mérése: A Mentális Egészség teszt. Mentálhigiéne És Pszichoszomatika*, 21(3), 281–322. <https://doi.org/10.1556/0406.21.2020.014>

Vetier Anna, Vargha András, Bagdy Emőke (2008): *A felnőtt kötődési stílus és a kommunikációs mintázat összefüggése.* In: Bagdy E., Mirmics Zs., & Vargha A. (szerk.) (2007): *Egyén, pár, család: tanulmányok a pszichodiagnosztikai tesztadaptációs és tesztfejlesztési kutatások köréből.* Budapest: Animula Kiadó. 140-155.